

Metropool cruciaal in concurrentiestrijd

METROPOOLVORMING

De overheid moet de weg vrijmaken voor de Deltametropool Rotterdam-Den Haag door een einde te maken aan bestuurlijke versplintering.

Eigenlijk zouden wij beter moeten weten: tot onze eigen schade en schande hebben we aan het einde van de 18de eeuw al eens mogen ervaren dat een inefficiënte bestuurlijke structuur, zoals die bestond aan het einde van de Republiek van de Verenigde Nederlanden, economische crises veroorzaakt en het internationale concurrentievermogen verlaagt.

Al herhaalt de geschiedenis zich nooit echt, je kunt er wel wat van proberen te leren. Nederland heeft een open handelssectoren die sterk is gericht op het buitenland.

Willen we in de moordende concurrentie op de huidige wereldmarkt overeind blijven, dan moeten we ook bestuurlijk concurreren. Vaak vergeten we dat. De economische succesverhalen van de afgelopen tijd laten zien hoe landen hun bestuursstructuren aanpassen om hun economische groei en de internationale concurrentiepositie te verbeteren. Kijk naar steden als Londen, Shanghai, New York en Bombay. Daar worden nieuwe bestuurlijke strategieën ingezet om de spelertoppen en dienstverleners gedijen te laten en de concurrentiepositie te verbeteren. De Deltametropool (stede-lijke gebieden).

Die Daily Urban Systems werken als levende piramiden: hoe breder en diverser de basis, hoe hoger en hoe diverser de top. Dat klinkt wat abstract, maar wat je aan het eind van het verhaal ziet, is dat moderne kennis economieën naar metropolen trekken. Grote verstedelijkte gebieden die door de intensiteit en breedheid van interacties tot innovatie en hogere productiviteit komen. Zo werkt dat in de huidige slag om de wereldhandel.

Hoe kan de overheid daar bij helpen de wereldhandel.

pen? Zelf metropolen maken? Dat is

lastig. Faciliteren kan wel. Maar waar een moderne overheid vooral voor moet waken is metropoolvorming niet onnodig te belemmeren, door er geen ruimte aan te bieden of door hindernissen als congestie of ruimtegebrek in stand te laten. En dat laatste is nu precies wat er in Nederland gebeurt. De metropoolvorming aan de noordflank en zuidflank van de Nederlandse westelijke Randstad wordt in de weg gezeten door bestuurlijke versplintering en behoudzucht. Op de as Rotterdam-Den Haag, bijvoorbeeld, ontwikkelt zich een stedelijke metropool, die nog wat minder rijp is dan die op de noordflank (regio Amsterdam). Om de concurrentiepositie van die Deltametropool vooruit te helpen, althans niet in de weg te zitten, zou een effectief opererend overheid veel voor die metropoolvorming kunnen betekenen; voor de benodigde infrastructuur, gerichte investeringen en ruimtelijke ordeningsnoden.

De overheid moet een metropool

Als het op zijn elfendertigst moet, krijg je niet veel voor elkaar

vooral ook als metropool behandelend en ook zo besturen. Dat gebeurt echter niet. Er is sprake van bestuurlijke versplintering. Circa 25 gemeentebesturen moeten het steeds eens worden over de aansturing van de Delta-metropool. De belanghebbenden divers. Tekend voor de situatie is dat heel kleine spelers heel lang belangrijke maatregelen kunnen blokkeren. Het doortrekken van de A4 bijvoorbeeld, de verbreiding van snelwegen en het verbinden van het provinciebestuur kan binnen de huidige structuur ook maar weinig doen: het ziet zich in de rol van dompener en schiedstrecter gedwongen. En dat terwijl een actieve regie juist nodig is. Het regeerakkoord van het kabinet-Rutte besteedt weliswaar aandacht aan de

bestuurlijke versplintering, maar het wordt grotendeels aan de buitenkant aangepakt (minder bestuurders en volksvertegenwoordigers).

Het goede voortnemen om het provinciaal bestuur in de Randstad op te schalen en om bevoegdheden over de infrastructuur over te dragen aan een Randstad infrastructuurautoriteit, werd in oktober 2010 door een teleurstellende Visiostora van Minister Donner omiddelbaar onderuitgehaald. Die nota verklaart het Huis van Thorbecke, dat het Rijk, de provincie, en de gemeente als bestuurslagen kent, tot vanzelfsprekend uitgangspunt van denken. Dat Nederland in economisch en sociaal opzicht nu sterk afwijkt van het Nederland van 1851 - toen die lagen werden geïntrouduceerd - lijkt Donner nauwelijks te willen zien. Weliswaar wordt erkend dat economische ontwikkeling op de vleugels van de Randstad niet te zeer moet worden gehinderd, en bestuurlijke versnippering moet worden voorkomen, maar enige gedachte of strategie over hoe de overheid via gerichte bestuurlijke regie en samenhangende activiteiten kan bijdragen aan die metropoolvorming ontbreekt.

Dat heeft vooral ook te maken met het ontbreken van de erkenning dat metropolen bestaan, en ook als zodanig moeten worden bestuurd en daarvoor een metropoolbestuur nodig hebben. Niets van dat al. Geen visie, juist waar dat nu nodig is.

Ondertussen proberen de grote spelers (Den Haag en Rotterdam) wel het goede te doen, zo blijkt uit het plan *Vernieuwend bestuur: de metropoolregio Rotterdam-Den Haag* van eind december 2011. Drie strategieën en zeven pijlers hebben ze vastgesteld. De belanghebbenden ontwikkelen om de kennis metropool, die ze in potentie binnen hun poorten hebben, op te stuw

in de vaart der volkeren. Maar wie de plannen leest, ziet al omiddelbaar dat ze binnen de huidige bestuurlijke structuur nauwelijks kans hebben. Voor de realisatie ervan zullen Den Haag en Rotterdam met de belanghebbenden bij twee dozijn gangen moeten. Het doortrekken van de A4 bijvoorbeeld, de verbreiding van snelwegen en het verbinden van het provinciebestuur kan binnen de huidige structuur ook maar weinig doen: het ziet zich in de rol van dompener en schiedstrecter gedwongen. En dat terwijl een actieve regie juist nodig is. Het regeerakkoord van het kabinet-Rutte besteedt weliswaar aandacht aan de

bestuurlijke versplintering, maar het wordt grotendeels aan de buitenkant aangepakt (minder bestuurders en volksvertegenwoordigers).

Het goede voortnemen om het provinciaal bestuur in de Randstad op te schalen en om bevoegdheden over de infrastructuur over te dragen aan een Randstad infrastructuurautoriteit, werd in oktober 2010 door een teleurstellende Visiostora van Minister Donner omiddelbaar onderuitgehaald. Die nota verklaart het Huis van Thorbecke, dat het Rijk, de provincie, en de gemeente als bestuurslagen kent, tot vanzelfsprekend uitgangspunt van denken. Dat Nederland in economisch en sociaal opzicht nu sterk afwijkt van het Nederland van 1851 - toen die lagen werden geïntrouduceerd - lijkt Donner nauwelijks te willen zien. Weliswaar wordt erkend dat economische ontwikkeling op de vleugels van de Randstad niet te zeer moet worden gehinderd, en bestuurlijke versnippering moet worden voorkomen, maar enige gedachte of strategie over hoe de overheid via gerichte bestuurlijke regie en samenhangende activiteiten kan bijdragen aan die metropoolvorming ontbreekt.

WIM VOERMANS is hoogleraar staats- en bestuursrecht aan de Universiteit Leiden
JOUKE DE VRIES is hoogleraar bestuurskunde aan dezelfde universiteit